Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta; kuuleminen 7.10.2021

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI REKRYTOINTITUKIKOKEILUSTA JA SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki rekrytointitukikokeilusta. Lisäksi muutettaisiin väliaikaisesti julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 13 luvun 1 §:ää, tulotietojärjestelmästä annetun lain (53/2018) 13 §:ää ja rikosrekisterilain (770/1993) 4 a §:ää.

Rekrytointituki olisi ensimmäistä työntekijää palkkaavalle yritykselle työntekijän palkkakustannuksiin maksettava rahallinen tuki, jonka tavoitteena on madaltaa kynnystä työntekijän palkkaamiseen. Tuella pyritään edistämään uusien työnantajayritysten syntymistä ja tätä kautta yritystoiminnan kasvua ja työllisyyttä. Rekrytointituki toteutettaisiin koeasetelmaan perustuvana satunnaistettuna kontrolloituna kokeena, jolla selvitettäisiin, onko tuella edellä mainittuja vaikutuksia. Koeasetelma on suunniteltu ulkopuolisilta tutkijoilta tilatun koesuunnitelman perusteella.

Kokeilun toimeenpanevina viranomaisina toimisivat työ- ja elinkeinoministeriö, Kaakkois-Suomen työ- ja elinkeinotoimisto ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus (KEHA-keskus). Työ- ja elinkeinoministeriölle kuuluisi kokeilun johtaminen ja ohjaus sekä kokeilun arvioinnin teettäminen, Kaakkois-Suomen työ- ja elinkeinotoimistolle kokeilun hallinnointi ja rekrytointituen myöntäminen ja KEHA-keskukselle tuen maksaminen ja mahdolliset takaisinperintätehtävät. Kaakkois-Suomen työ- ja elinkeinotoimisto ja KEHA-keskus toimisivat kokeilurekisterin yhteisrekisterinpitäjinä.

Kokeilun kohdejoukko ja koeasetelma

Kokeilun kohdejoukkoon kuuluisivat elinkeinotoimintaa harjoittavat luonnolliset henkilöt, avoimet yhtiöt, kommandiittiyhtiöt ja osakeyhtiöt, joilla ei ole ollut kohdejoukon määrittämistä edeltäneiden 12 kuukauden aikana ulkopuolista palkattua työvoimaa ja joiden liikevaihto vuonna 2021 on vähintään 15 000 mutta enintään miljoona euroa. Kohdejoukkoon kuuluisivat siten sekä yksinyrittäjät että yritykset, joissa on useampi yrittäjäasemassa oleva henkilö, mutta ei ulkopuolisia työntekijöitä. Kohdejoukkoon eivät kuitenkaan kuuluisi yritykset, jotka eivät kohdejoukon määrittämishetkellä ole merkittynä arvonlisäverovelvollisten rekisteriin, joilla on verovelkarekisteriin merkittyä verovelkaa tai ilmoitusten laiminlyöntejä, jotka on asetettu tai haettu konkurssiin. Kohdejoukkoon eivät kuuluisi myöskään yritykset, joiden kotipaikka on Ahvenmaalla. Kohdejoukko määritettäisiin Verohallinnon rekisteritietojen perusteella. Verohallinto luovuttaisi

kohdejoukon tiedot Kaakkois-Suomen työ- ja elinkeinotoimistolle kokeilun ensimmäisen ja mahdollisen toisen vaiheen alussa.

Kaakkois-Suomen työ- ja elinkeinotoimisto valitsee kohdejoukosta satunnaisotannalla kokeilu- ja verrokkiryhmän. Kokeilun ensimmäisessä vaiheessa eli kokeilun alkaessa kokeiluryhmään valittaisiin 3 500 yritystä, joille tukimahdollisuutta tarjottaisiin. Verrokkiryhmään valittaisiin 20 000 yritystä. Ensimmäisen vaiheen kokeiluryhmän yritysten tulisi rekrytoida ensimmäinen työntekijä ja hakea tukea viimeistään 31.7.2022.

Jos ensimmäisen vaiheen kokeiluryhmän yrityksistä alle 900 hyödyntäisi tukimahdollisuuden edellä mainittuun määräaikaan mennessä, toteutettaisiin kokeilun toinen vaihe, jossa tukimahdollisuutta tarjottaisiin uudelle kokeiluryhmälle. Toisen vaiheen kokeiluryhmän koko määritettäisiin ensimmäisestä vaiheesta saatavan tiedon perusteella siten, että kokeilussa voitaisiin olettaa saavutettavan tavoiteltu 900 tukea käyttävää yritystä, mikä on tutkijoiden tekemän arvion mukaan määrä, jolla kokeilusta voidaan olettaa saavutettavan tilastollisesti merkittäviä tuloksia. Toisen vaiheen kokeiluryhmän yritysten tulisi rekrytoida ensimmäinen työntekijä ja hakea tukea viimeistään 31.12.2022.

Rekrytointituki

Kaakkois-Suomen työ- ja elinkeinotoimisto myöntäisi rekrytointituen hakemuksesta kokeiluryhmään kuuluvalle yritykselle, joka on palkannut tai palkkaa vähintään yhden työntekijän työsuhteeseen. Tuen myöntäminen edellyttäisi, että yritys täyttää edelleen tuen myöntämishetkellä kohdejoukkoon kuulumisen edellytykset. Tuki myönnettäisiin de minimis –tukena, joten tuen myöntäminen edellyttää, ettei yrityksen de minimis –tukikiintiö ylity. Yleisen de minimis –asetuksen mukaan yritys voi saada de minimis –tukia yhteensä enintään 200 000 euroa kolmen verovuoden aikana, maatalouden alkutuotannon de minimis –asetuksen mukaan 20 000 ja kalastus- ja vesiviljelyalan de minimis –asetuksen mukaan enintään 30 000 euroa. Maatalouden ja kalatalouden de minimis –tukena myönnettävän tuen osalta edellytyksenä on myös, ettei kyseisissä asetuksissa määritelty kansallinen yläraja ylity. Yritykseen ei myöskään saisi kohdistua ulkomaisen työvoiman luvattomaan käyttöön liittyviä seuraamuksia kuluvan eikä sitä edeltävän kahden vuoden aikana. Lisäksi yrityksen tulisi sitoutua maksamaan työntekijöilleen vähintään työehtosopimuksen mukaista palkkaa tai, jollei sovellettavaa työehtosopimusta ole, tavanomaista ja kohtuullista palkkaa kyseisestä työstä.

Rekrytointituen määrä yhdelle yritykselle olisi enintään 10 000 euroa. Tukea maksettaisiin toteutuneiden palkkakustannusten perusteella 50 prosenttia yrityksen maksamista palkoista enintään 12 kuukauden ajalta. Edellä mainittu 12 kuukauden tukiaika alkaisi ensimmäisen työntekijän työsuhteen alkamisesta tai tuen hakemisesta, jos työsuhde on alkanut ennen tuen hakemista. Tuki ei kuitenkaan olisi sidottu pelkästään ensimmäisen työntekijän palkkaan, vaan sillä voitaisiin kattaa yrityksen palkkakustannuksia myös useamman työntekijän palkasta tuen enimmäismäärään saakka enimmäistukiajan puitteissa. Tukikelpoisia eivät kuitenkaan olisi yrittäjien palkat eikä sellaisen työntekijän palkka, joihin yritys saa muuta julkista tukea, esimerkiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettua palkkatukea. Tukea ei voitaisi maksaa myöskään sellaisen työntekijän palkasta, joka työskentelee tehtävissä, joka ei kuulu sen de minimis –asetuksen soveltamisalaan, jonka nojalla tuki on myönnetty. KEHA-keskus maksaisi tuen kuukausittain tulorekisterin palkkatietojen perusteella ilman erillistä maksatushakemusta. Joistakin seikoista, kuten muista palkkakustannuksiin maksettavista tuista, yrityksen tulee oma-aloitteisesti tehdä ilmoitus KEHA-keskukselle.

Tietojensaantioikeus

Kaakkois-Suomen työ- ja elinkeinotoimistolla ja KEHA-keskuksella olisi oikeus saada salassapitosäännösten estämättä kokeilun edellyttämät välttämättömät tiedot muilta viranomaisilta. Tietojen luovuttamisen mahdollistamiseksi tulotietojärjestelmästä annettuun lakiin ja rikosrekisterilakiin tehtäisiin tarvittavat muutokset. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muutoksella mahdollistettaisiin työ- ja elinkeinotoimistojen asiakastietojärjestelmän käyttö kokeilun toimeenpanossa. Kokeilua koskevat tiedot tallennettaisiin kokeilurekisteriin.

Kokeilun arviointi

Työ- ja elinkeinoministeriö teettäisi kokeilusta arvioinnin kokeilun päätyttyä eli sen jälkeen, kun kaikkien yritysten tukiaika olisi päättynyt ja tuet maksettu. Arviointi voitaisiin siten toteuttaa aikaisintaan keväällä 2024. Rekrytointituen johdosta kokeiluryhmässä rekrytoivien yritysten osuuden odotetaan olevan suurempi kuin verrokkiryhmässä, koska osa yrityksistä rekrytoisi tuen vaikutuksesta. Jos ero kokeilu- ja verrokkiryhmän välillä on riittävän suuri, voidaan tuella todeta olleen tilastollisesti merkitsevästi vaikutusta yritysten käyttäytymiseen. Arvioinnissa selvitettäisiin rekisteriaineistojen perusteella rekrytointituen vaikutusta rekrytointikynnyksen madaltamisessa. Selvitettäviä seikkoja olisivat ainakin tuen vaikutus työnantajaksi ryhtymiseen, yrityksen työntekijöiden ja maksettujen palkkojen määrään sekä yrityksen liikevaihtoon ja nettotulokseen. Arvioinnissa selvitettäisiin mahdollisuuksien mukaan myös sitä, millaisia työsuhteita yrityksiin syntyi, minkälaisia työntekijäryhmiä yrityksiin työllistyi sekä yrittäjätulojen kehittymistä. Arviointi voitaisiin toistaa myöhemmin uudestaan pitkän aikavälin vaikutusten selvittämiseksi.

Kokeilun rahoitus

Esitys liittyy esitykseen valtion vuoden 2022 talousarvioksi ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Valtion vuoden 2022 talousarvioesityksessä esitetään 11,65 miljoonan euron suuruista määrärahaa rekrytointitukeen momentille 32.30.51 (Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut, siirtomääräraha 2v) ja 450 000 euron suuruista määrärahaa KEHA-keskukselle tuen maksatustehtävän hoitamiseen momentille 32.01.02 (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenot, siirtomääräraha 2v). Lisäksi kokeiluun on jo varattu vuoden 2021 budjetissa 900 000 euroa kokeilun tietojärjestelmä- ja henkilöstökustannuksiin momentilla 32.01.03 (Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenot, siirtomääräraha 2v).

Voimaantulo

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.3.2022. Laki rekrytointitukikokeilusta olisi pääosin voimassa 31.12.2023 saakka. Osa edellä mainitun lain säännöksistä, samoin kuin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin, tulotietojärjestelmästä annettuun lakiin ja rikosrekisterilakiin ehdotetut muutokset olisivat kuitenkin voimassa vuoden 2033 loppuun saakka. Kokeilurekisteriin sisältyvien tietojen säilyttäminen kokeilun päättymisen jälkeen on tarpeen kokeilun arvioinnin ja erityisesti pitkän aikavälin arvioinnin mahdollistamiseksi. Myös velvollisuus säilyttää de minimis-tukia koskevat tiedot kymmenen vuotta tuen myöntämisestä ja takaisinperintämahdollisuus kymmenen vuotta tuen maksamisesta edellyttävät säännösten pidempää voimassaoloa.

LIITE

Ppt-esitys

laati: vanhempi hallitussihteeri Kirsi Hyttinen ja erityisasiantuntija Ville Heinonen